

ER DET GLOBALHISTORIE?

■ HELLE STRANDGAARD JENSEN

Hvorfor kalder du det ikke for en global historie? Dette udmærkede spørgsmål er jeg blevet stillet flere gange, når jeg har fortalt om titlen på min nye bog *Sesame Street: A Transnational History*. Bogen handler om det amerikanske børne-tv program *Sesame Street* og selvom den mest fokuserer på dets udbredelse i Vesteuropa i 1970'erne, så er dens analytiske ramme inspireret af både Lynn Hunts *Writing History in a Global Era* og Sebastian Conrads *What is Global History*. At jeg alligevel har fravalgt brug af *global* i min titel grunder i overvejelser over, hvad historikere egentlig er forpligtet på, når de kalder deres analyser for globalhistoriske.

Både Hunt og Conrad forstår globalhistorie som en analytisk tilgang til processer med vidtrækkende rumlig udstrækning snarer end en definition, der knytter sig til en konkret geografisk udbredelse. Hos dem begge er globalhistorie en rammesætning, hvor historiske fænomener undersøges som overgribende processer, der rækker langt udover nationalstatens grænser, men samtidig forbindes tæt til konkrete lokale forandringer. Trods det strukturelle udgangspunkt vender de begge ryggen til den eurocentrisme og teleologiske ideer om f.eks. modernisme, som har domineret tidligere tekster om verdenshistorie. De forkaster også tanken om, at globalhistorie skal omfavne historie på hele kloden.

Conrads definition af globalhistorie, som er noget mere konkret end Hunts, lægger vægt på global integration som et afgørende parameter: De fænomener, der beskrives som globalhistoriske, skal være lokalt integreret på en måde, så de får vidtrækkende samfundsmæssige konsekvenser. Denne definition stiller store krav til detaljeniveauet i en given historisk analyse. Historikeren kan ikke blot pege på mulige sammenhænge mellem en række lokale fænomener, som måske har rod i globale bevægelser, men må helt konkret demonstrere forankringen af et givet fænomen med afgørende konsekvenser for samfund flere steder på kloden. Kravene til beskrivelse af sammenhæng mellem store strukturelle forandringer og deres konkrete lokale konsekvenser gør globalhistorie til en omfattende analytisk opgave. Men det betyder også, at det globale perspektiv bidrager med nye indsigter på alle de lokale niveauer, som analysen omfatter.

Historieskrivning om *Sesame Street* både nationalt og globalt har oftest været domineret af et amerikansk perspektiv.¹ Et hovedspor er fortællingen om, hvordan Children's Television Workshop (CTW) det amerikanske produktionsselskab bag serien, var fuldt offentligt finansieret de første år – og derfor et alternativ på

---

1 Davis: *Street Gang*; Fisch og Truglio: *G Is for Growing*; Kamp: *Sunny Days*; Morrow: *Sesame Street and the Reform of Children's Television*.

det hyper-kommercialiserede amerikanske marked, da serien kom frem i 1969. Det har også givet anledning til et narrativ om, at CTW ikke handlede ud fra kommercielle interesser på et internationalt marked, men blot tilbød sin hjælp, når udenlandske tv-selskaber henvendte sig for at høre mere om det revolutionerede program. Modstand mod programmet, blandet andet hos British Broadcasting Corporation (BBC) i England, er i lighed med gængse amerikanske narrativer om anti-amerikanisering blevet afskrevet som grundet i jalousi, uforståenhed og generelt bagstræberiske tendenser—ikke noget der relaterede sig til programmet som sådan eller de aggressive forretningsmetoder.²

Med inspiration fra en globalhistorisk tilgang er jeg gået imod den eksisterende historiografi for at vise, hvordan manglen på varige indtægtskilder i USA fik CTW til at handle præcis som andre kommercielle spillere på det internationale marked. Det har jeg gjort ved at undersøge både de politiske, kulturelle og økonomiske omstændigheder omkring programmet i USA, og de konkrete forsøg på at etablere *Sesame Street* som en ny standard for børne-tv på verdensmarkedet gennem fokus på salg og marketing internationalt. Derudover har jeg analyseret, hvilke konsekvenserne disse forsøg på at udbrede *Sesame Street* internationalt havde for børne-tvs programpolitik og produktion i Storbritannien, Vesttyskland og Skandinavien. Jeg har således opbygget en analytisk ramme, hvor konsekvenserne af de politiske, kulturelle og finansielle rammer for *Sesame Streets* produktion i USA kan ses i forhold til CTW's ageren på et globalt marked og i forhold til de konkrete konsekvenser af den globale salgsstrategi på lokale markeder.

Min analyse af *Sesame Streets* historie i Skandinavien er et godt eksempel på, hvordan CTW's globale strategi fik lokale konsekvenser. Allerede året efter *Sesame Streets* debut i USA begyndte forhandlinger om en nordisk version. Der var fra skandinavisk side stor interesse i at købe sekvenser fra programmet, som indeholdt sjove sketches med Muppet-dukkerne Bert og Ernie. Man var i Norden også fascineret af den meget detaljerede programplanlægning og produktion, selvom man tog afstand fra den type af skole-læring, som var målet med det amerikanske program. De nordiske tv-producenter ville hellere langt hellere bruge tv til at fremme social læring og styrke børns egenkultur. I Norden skulle børne-tv være børnenes talsperson, ikke skolesystemets forlængede arm.³

I løbet af 1972-73 viste et konkret samarbejde om en lokal nordisk version af *Sesame Street* sig at være umulig. Rejser over Atlanten, fax, telefonsamtaler og lange breve vidner om stor villighed til at diskutere projektet fra begge sider. De nordiske børne-tv-producenter ville gerne tilpasse programmet til lokale pædagogiske traditioner, men da det krævede meget store afvigelser fra det oprindelige indhold, måtte amerikanerne til sidst afslå. CTW's ledelse var af den opfattelse, at blev *Sesame Street* strakt for langt i forhold til det oprindelige koncept,

---

2 Parmar: *Foundations of the American century*.

3 Jensen: "TV as Children's Spokesman."

ville det skade deres globale brand og dermed muligheden for indtjening fra verdensomspændende aktiviteter. Men både dukkerne i *Sesame Street* og nogle af CTW's konkrete produktionsmetoder fik indflydelse på de måder, man producerede børne-tv på i hele Norden. I Tyskland, Frankrig og Storbritannien og Vesttyskland blev *Sesame Street* sendt i forskellige versioner og fik også i nogen grad indflydelse på produktionen af lokale tv-stationers egne programmer.

I princippet kunne Hunt og Conrads definition af globalhistorie godt rumme en analyse som den ovenstående, der omhandler tendenser på børne-tv markedet i USA og deres konsekvenser i Vesteuropa. Når det så alligevel ikke syntes rigtigt, hænger det sammen med de eksempler, som både Hunt og Conrad fremhæver, når de beskriver global historie og de mere vidtrækkende konsekvenser af opgør med eurocentrismen i moderne historieskrivning, som de lægger sig i slipstrømmen af.

Både Hunt og Conrad er optaget af bevægelser inden for historiefaget, som gør op med vestlige måder at tænke og skrive historie på. De taler om opgør med modernitetsteorier, om postkoloniale strømninger og om at gå bort fra Vesten som udgangspunktet for verdenshistoriens udfoldelse. Deres eksempler handler om historie i f.eks. Japan, Sydamerika og Indien. Sammenknytning mellem perspektivskiftet væk fra Europa og Vesten og den moderne globalhistorie gør det derfor svært at retfærdiggøre at kalde en historie som primært handler om USA og Vesteuropa for global historiske – særligt fordi udbredelsen af *Sesame Street* ikke kun foregik her.

Den første såkaldt lokale version af programmet blev produceret i Mexico City i 1971-1972 og efterfølgende solgt i resten af det spansktalende Latinamerika. En portugisisk version blev lavet i Brasilien og sendt i 1973, og amerikanske versioner af programmet blev solgt i engelsktalende lande i Afrika, i Japan og engelsktalende oversøiske territorier allerede fra 1970, og en panarabisk version blev produceret i slutningen af 1970'erne i Iran. En globalhistorie om *Sesame Street* i 1970'erne behøver ikke inkorporere disse geografiske områder, hvis vi blot ser på de teoretiske definitioner hos Hunt og Conrad, men ser vi også på hensigter og eksempler fra det man, i mangel af bedre begreb, kan kalde 'ånden' i bøgerne, så har jeg ikke villet bruge deres definition. Der findes mere globale historier om *Sesame Street* i denne periode, end den jeg har skrevet. Fokus kan sagtens rykkes meget længere væk fra Europa og USA, end jeg har gjort.

Den nye globalhistories øgede fokus på historieskrivning, som inkorporerer andre perspektiver end såkaldt vestlige, har også betydning for kildegrundlaget. I modsætning til tidligere verdenshistorie, som er blevet kritiseret for at blive skrevet kun med brug af sekundærlitteratur, må global historie inddrage relevante primærkilder og relevant historiografi fra den kontekst, der fortolkes og fremlægges. Jeg er flere gange blevet opfordret til at inkludere den spanske version af *Sesame Street*, som blev produceret for Latinamerika, men har afstået på grund af mit begrænsede spansk. Jeg vil hverken kunne lave systematisk og grun-

dig kildeindsamling eller læse historiografi på spansk. I Tyskland, England, Italien og Skandinavien har det været muligt for mig at gå i lokale tv-stationers arkiver og finde kilder til modtagelsen og afvisningen af programmet, så det ikke kun blev den amerikanske side af sagen, der blev repræsenteret. Her har jeg også kunnet kontekstualisere mine cases ved brug af relevant og tilgængelig historiografi fra de enkelte lande. Havde Latinamerika skullet inkluderes på en globalhistorisk forsvarlig måde, skulle det også have været tilfældet her.

Om man vil kalde sin historie 'global' eller ej, må selvfølgelig være op til den enkelte. Dog mener jeg, at der i de nye globalhistoriske tilgange som fremsættes af Hunt og Conrad ligger en forpligtelse til at beskæftige sig med områder uden for Nordamerika og Europa på grund af det opgør med eurocentrisme, de repræsenterer. Det samme gælder brug af kilder og historiografi. Skal en lokal case inddrages, må muligheden for at repræsenterer de lokale kontekster som undersøges, nødvendigvis understøttes af lokalt kildemateriale og lokal historiografi.

LITTERATUR

- Conrad, Sebastian: *What is Global History?* Princeton & Oxford: Princeton University Press, 2016.
- Davis, Michael: *Street Gang: The Complete History of Sesame Street*, New York: Viking, 2008.
- Fisch, Shalom M. og Rosemarie T. Truglio, (red.): *G Is for Growing Thirty Years of Research on Children and Sesame Street*, Hoboken: Taylor and Francis, 2000.
- Hunt, Lynn: *Writing History in the Global Era*, New York & London: WW Norton Company, 2014.
- Jensen, Helle Strandgaard: *Sesame Street: A Transnational History*, Oxford & New York: Oxford University Press, 2023.
- Helle Strandgaard Jensen, "TV as Children's Spokesman: Conflicting Notions of Children and Childhood in Danish Children's Television around 1968," *The Journal of the History of Childhood and Youth* 6 (1), 2013, 105–28, <https://doi.org/10.1353/hcy.2013.0010>
- Kamp, David: *Sunny Days: The Children's Television Revolution That Changed America*, New York: Simon & Schuster, 2020.
- Morrow, Robert; *Sesame Street and the Reform of Children's Television*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2006.
- Parmar, Inderjeet: *Foundations of the American century*. New York: Columbia University Press, 2014.

HELLE STRANDGAARD JENSEN

LEKTOR, PH.D.

INSTITUT FOR KULTUR OG SAMFUND, AARHUS UNIVERSITET

HS.JENSEN@CAS.AU.DK